

Murška Straza

Glasi obmejnih Slovencev.

Uredništvo in upravništvo v Gornji Radgoni,
Spodnji Griz št. 7, I. nadst. I. Telefon št. 7.
Rokopisi se ne vračajo.

Izhaja vsak petek zjutraj in stane s poštnino
vred za celo leto 48 K, za pol leta 24 K, za
četrt leta 12 K. Posamezna številka stane 1 K.

Inserati: Ena šeststolpna petitvrsta (prostor
3 mm visok in 45 mm širok) K 1.50. Pri večkratni
objavi primeren popust.

Zidarjem, ki podirajo — v album.

V uvodniku, priobčenem v zadnji številki našega lista, kjer sem v glavnih potezah podal nekaj misli o spočetju naše ustave, sem obljubil detajlno razmotrivanje ustavnega vprašanja, ki je vzlasti za naše slovensko ljudstvo velikanske važnosti.

Če človek bere tuje časopise, bo v svoje nemalo začudenje le redkokdaj našel v njih prijazno besedo o Slovencih in Hrvatih. Kadar govore o nas, govore kakor o nemoralnih razdiralcih svoje lastne države. Da imamo trdo kožo, trde glave in zelo utrjene želodce, ki marsikaj sicer za srednjeevropsko kultiviranega človeka neprebavljivega — vendar prenesemo, to vemo in bi nas tak očitek ne bolel. Boli pa nas tembolj, če nam kdo očita da smo državi nevarni, destruktiven element. Kadar pišejo o nas Francozi ali Angleži — to le redkokdaj — takrat nimajo za nas prijazne besede in z nekako jakobinsko slastjo komentirajo tiste „obznane“ in druge slaščice, češ, to bo uporne Hrvate in Slovence vendar-le ukrotilo.

Nam, ki ljubimo sveto zemljo naših očetov, sega tako krivično očitane globoko v srce. Nepristanska zgodovina bo govorila o tem, da se je ideja bratskega zedinjenja vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev porodila v naših srcih; naš narod je zanje trpel, bodisi v ječah, bodisi na bojiščih. In med vojno! Kdo je bil, ki je prvi, previdno in temeljito razodel francoskim, angleškim in laškim državnikom, kar je dolgo spalo v naših srcih? To je bila želja, da se razbije skozinsko koruptna Austrija na drobce. Objektivna zgodovina je tudi zabeležila, da so takrat, v oni kritični in težki borbi bili naši prvoboritelji takorekoč osamljeni in niso našli potrebne podpore in razumevanja ravno od strani onih monopoliziranih Jugoslovanov, ki njim in ne samo njim, ampak celokupnemu slovenskemu narodu po krivici očitajo protidržavnost in vse slične med seboj sorodne lastnosti! — In še več je zapisala zgodovina. Med vojno in med zborovanjem mirovne kon-

ference so hodile razne zvezde z jugoslovanskega neba k Francozom in Angležom, agitirali proti jugoslovanstvu za velikosrbstvo.

Ideja resničnega ujedinjenja, ideja pravega jugoslovanstva je naša ideja in kakor brat bratu smo hvaležni bratom Srbom, da so nam priskočili na pomoč ter s tem pomagali ideji do uresničenja. Z balkansko iskrenostjo so sprejeli to našo idejo, za katero smo mi mnogo trpeli, da se izvrši, ko pride njen veliki čas; nismo pa trpeli zato, da ono, po čem smo hrepeneli, razbijemo. Kajti v bistvu ne gre naša slovenska in hrvatska politika nobenih drugih potov, kakor onih, katere smo si začrtali v dnevih prvih praznikov našega ujedinjenja. Mi vedno in povsod naglašamo, da hočemo resnično ujedinjeno domovino vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev, s pridržkom, da nobeno treh sedaj žalibog na papirju ujedinjenih plemen nima nadvlade (hegemonije) nad drugim. Samo v slučaju, ko bi ta za nas vedno sveta ideja zadobila drugo vsebino, bilo bi tako nebratsko očitane — upravičeno v toliko, v kolikor je upravičen odpor proti resničnim razdiralcem naše države jedinstvenosti.

Vsa tragika tega poglavja in sploh današnjega kaotičnega političnega položaja ni nič drugega, kakor mukotrpano nadaljevanje medvojnega trpljenja čiste jugoslovanske misli. Ko so se naši ljudje pehali po ječah za to spasonosno misel, so čuli od vsepovsod psovko: srbofil in istega „srbofila“ zmerjajo sedaj z austrofilom in drugimi večalimanj nedostojnimi, pa za naš prav balkanski „mentalitet“ (cfr. „Politika“ — „Balkan“ itd.) značilnimi pridevki. Vse to, razdira in k temu pomagajo maloprocenčni slovenski nekaterniki, čisto po receptu srbskega reka: „Zápalo je ciganu carstvo...“

Med tremi plemeni jugoslovanske države vlada danes res nesoglasje in kakor sem že zgoraj omenil, je zakrivil to nesoglasje perfidni poskus, dati ideji jugoslovanstva neko novo vsebino, ker ona, kakor smo jo zamislili v prvih dneh navdušenja ne ugaja vsem trem. (Dobesedno bi citiral tozadevne izjave bratov Srbov, pa se bojim, da mi g. cenzor pobeli cel odstavek, kakor je tega že navajen.)

Iz onih krogov, ki niso bili nikdar naklonjeni veliki ideji resničnega in popolnega ujedinjenja, ki so vedno imeli v načelu „Veliko Srbijo“ je izšel centralistični ustavni načrt, katerega podpirajo dosledno vse one stranke, ki so po svojem bistvu nesocijalne, militaristične in nedemokratske in najsi se imenujejo z najbolj bleščečimi naslovi. — O bistvu tega načrta sem že pisal v uvodniku zadnje številke našega lista, danes pa bom razpravljal o tej stvari bolj detajlno.

Glavna poteza „centralizma“ je ta, da se država razdrobi na veliko število „srezov“ t. j. nekakih okrajnih glavarstev, ki bi se upravljala naravnost iz „centruma“ Beograd.

Naše ljudstvo pa je vse posledice takega „vladanja“ že občutilo na sebi in se postavilo v bran. Zakaj? Nova vsebina ideje ujedinjenja je:

1. Hrvatje in Slovenci bi prišli pod administrativno kuratelo — Srbov. Cela uprava bi bila v rokah enega privilegirane plemena, ki je sicer hraber in dober vojak, pa je ravno vsled dolgotrajnih bojov za svojo svobodo in svoj obstanek — kulturno daleč za nami in pri najbolj volji ne more dati dovolj sposobnega in v moderni administraciji verziranega uradništva.

2. Mi bi izgubili svoj narodni značaj in bi se morali namah prelomiti z zgodovino in našo kulturo.

3. Kljub vsem prijaznim zatrdilom, bi se srbsko pleme iz svojega središča (Beograda) nedvomno protežiralo, kar bi bilo krivično.

4. Naše narodno gospodarstvo je v svojem bistvu nekaj čisto drugega, kakor hrvatsko ali srbsko. Nekvalificirani ljudje ne bi našega gospodarstva dvignili, ampak njegov razvoj celo znatno ovirali.

5. Verska nestrpnost je v Stari Srbiji v kolikor sem jaz v teku 3 letnega bivanja tam mogel dognati — zelo velika. Dejstvo, da se pravoslavje identificira s patriotizmom, pač ne more v razmerju do katoličanov gojiti one iskrenosti, ki bi utrjevala. Centralna vlada bi morala kljub raznim členom ustave protežirati pravoslavje in omalovaževati katoliški živelj.

6. Na ta način (centralistični) izgubi ljudstvo vsako besedo. Upravo bi vodili uradniki mesto

F. J.

Norec?

Pred sodnikom stoji človek — seljak — ne navadno suh, ožgan od solnca in vetra, roke spokane, črne, na čelu se vidijo sledovi znoja. Čez rame mu visi raztrgana torba, iz katere gleda košček trdega koruznega kruha. Bos je. Pete so spokane, kakor narezane z nožem, iz leve noge teče kri, brez dvoma se je spotaknil ob oster kamen in si odtrgal nohet. Obleka raztrgana, iz nje gledajo gola kolena in lakti.

Sodnik — močan človek, rdeč, rejen, od njegovega silnega diha drhti papir pred njim — piše, pri vratih pa stoji stražnik z nasajenim bajonetom in očividno čaka povelja. Zaslisanje se začne.

Kakor se pišete?

Miklavž Poljanec.

Ali znate, da je sedaj preki sod in da se vsak prestopek kaznuje s smrtjo? Obtoženi ste, da ste zlobno poškodovali državno lastnino. Ukradnili ste namreč kos tračnice. Pri dejanju vas je zasačil stražar Srečko Niger in jaz vas moram zaslišati. Odgovarjajte jasno in kratko, kar bom vas vprašal, ker laž vam ne pomaga. Ali ste krivi in kaj morete navesti v svojo obrambo?

Vračal sem se iz sejma. Ko sem šel mimo kolo-dvora, opazil sem kos tračnice, ki ga je nekdo vrgel v jarek in hotel sem ga nešt domov. Moj sosed ima tudi tak kos in na njem klepa koso, motiko, lahko pa se skleplje tudi železo od pluga, črtalo, lemež, pa ono za okapanje koruze. Ni to danes šala, ko zahteva kovač za vsako klepanje 10 do 15 kron! Kje naj vzamem tolikokrat po deset kron, ko lahko tudi sam sklepam.

Tri korake nazaj! Smrdite, najbrž ste jedli čebulo! Strašno, koliko se človek muči s temi ljudmi. Ne vprašam tega, ampak ste kradli?

Zemlja je trda, zapuščena, slabo priraste. Štiri leta me ni bilo doma, še-le pred tremi meseci sem se vrnil in vidim, kako so se nekateri pogospodili. Vežejo si fine kravate krog vratu in mislijo, da imajo pravico živeti na tuj račun. Za vsako malenkost zahtevajo več kakor zaslužim jaz cel dan.

Ali ne pripovedujte mi ničesar! Odgovarjajte, kar vas vprašam.

Nekateri imajo tri, štiri obleke, a meni cvetejo lakti in kolena, vse je raztrgano od vetra, ožgano od solnca, kadar pa me kdo gleda takega, pravi, da sem lenuh. Kar sem prinesel iz ujetništva, so mi pobrali žandarji, rekoč, da je erarsko. Lan mi je tudi strohnel v grabi, mi je pravila žena. Država mi je pod upravo pod visoko učene gospode in vojske, pod njihovo

komando, brala koprive za obleke, dajali patente za iznajdbe papirnatih oblek, a po kmetih je naš trud moral propadati. Ako imaš gotovo platno in daš krojaču, da ti sešije, zahteva več za šivanje kakor zaslužiš.

Ali ste neumni ali se neumnega delate? Odgovarjajte, kar vas vprašam in ne klepečite neumnosti!

Pa glejte, tudi sedaj, ko sem se vrnil, ne gre. Davki, doklade velike. Obrt, trgovina, uradniki, vse je organizirano, po naših mukah, po naših žuljih se vsem cede sline. Nastaviti cene žitu, kričijo, da, a blago naj se svobodno podražuje. Jaz delam 20 ur na dan, drugi 5 do 8. Jaz hodim raztrgan in bos ali pa nosim čevlje z lesnimi podplat, a drugi nosijo ševro. Žena pravi: „Sam si kriv! Drugi nimajo dece in bolje živijo, a ti imaš polno hišo svojih, pa še drugim daješ“. Toda kako ne bi dal, ko pa vem, kaj je glad. Tudi meni so v vjetništvu izbili zob, ker sem jedel surov krompir, izkopan na polju.

Pustite, je že dovolj!

Kako dovolj, ko pa vprašate! Imel sem mlade, zdrave kobile — vzeli so jih. Kravo in žito so rekvirirali, podpore žena ni dobila, obleko pa so mi vzeli drugi. Davki, doklade, pristojbine rastejo, a odkod naj vzamem?

Stražnik, ženite ga v ječo. Obešen sicer ne bo, a par mesecev mu ne odide, ker je preki sod.

Modra galica. Razdeljevanje modre galice pri Gospodarski zadrugi v Gornji Radgoni bo kmalu končano. Člani zadruge, kateri so galico že naprej naročili, so jo prejeli za 21 K en kg, nečlani in oni, kateri so postali zadrugi nezvesti in so svoje deleže odpovedali, pa so jo morali plačati po 23 K za 1 kg. Koliko je zadruga svojim članom na dobiček, lahko razvidijo že samo pri kupovanju galice. Zadrugi, kateri je plačal na primer 20 K deleža in je naročil le samo 10 kg modre galice, katero je dobil po 2 K ceneje kakor nezadrugi, ima s tem že svoj delež povrnjen. Ako je naročil več galice, se mu s cenejšim nakupom ni poplačal samo delež temveč je imel že celo dobiček. Oni pa, kateri so se dali od nasprotnikov zadruge zapeljati da so odstopili, pa se naj zahvalijo za svojo zgubo njihovim hujskačem. Kmetijske družnice kakor tudi druge trgovine pa so oddajale modro galico po 24 K in 25 K. Toda ne samo pri galici, temveč tudi pri vsem drugem blagu imajo zadrugi ter ljudstvo sploh koristi od zadruge. Zadruga je tista, ki vedno pritiska na cene, da se od dne do dne znižujejo, ona je trn v peti nekaterim trgovcem, ker vsled njenega pritiska ne more nastavljanjati poljubno visokih cen, kajti dražje kakor zadruga ne smejo prodajati blaga, ker ga pri njih potem nikdo kupil ne bo. Nekateri trgovci pa pravijo, da pri zadrugi je vse dražje. Zakaj pa potem oni ceneje ne prodajajo?

Pristopajte k Jugoslovanski Matici!

POSOJILNICA V GORNJI RADGONI

r. z. z. n. z.

sprejema

hranilne vloge

ter jih obrestuje po

4%

Obresti pripisuje brez posebnega naročila koncem junija in koncem decembra h kapitalu;

daje

posojila

na vknjižbo, na poroštvo, menice tekoče račune, vrednostne papirje, raznovrstne trgovske kredite, akreditive;

sprejema od svojih strank kot vloge hranilne knjižice in plačuje za nje terjatve drugih denarnih zavodov;

dela prošnje za vknjižbo posojil

brezplačno;

plačuje rentni in invalidni davek sama ter ga ne odteguje vlagateljem;

posreduje pri izmenjavi tujih

valut (tujega denarja),

vnovčuje čeke ter izvršuje vsakovrstna nakazila;

daje vsa v denarno stroko spadajoča pojasnila in kreditne informacije brezplačno.

Uradne ure vsak delavnik od 8.—12. ure.

Uradni prostori v lastni hiši, glavna cesta št. 14 ob kolodvoru.

Račun čekovnega urada v Ljubljani, št. 10.593. — Telefon št. 3.

Deset zapovedi volilcem na meji.

1. Ne glasuj proti sebi!
2. Glasuj za red v slov. občini!
3. Glasuj za zboljšanje gospodarskega, socialnega in političnega položaja v Jugoslaviji!
4. Glasuj za samoupravo matere Slovenije!
5. Ne glasuj proti svoji svobodi za bankokratsko buržuazijo in centralistični absolutizem!
6. Ne glasuj za stranke, ki bi za sramotno ceno prodale slovensko ime. Smrtni greh je, če glasuješ za Samostojno Kmetijsko (t. j. Kapitalistično) stranko, kjer je izbrana vsa štajercijanska predvojna golazen!
7. Če glasuješ za nasprotnike vere in slovenskega imena, kradeš sam sebi, svojo srečo, srečo občine!
8. Glasuj proti policajdemokratom in lažisocialistom!
9. Glasuj za slovensko res samostojno občino!
10. Glasuj za Slov. Ljudsko stranko, ker je ona stranka ljudstva in ki ve, kaj je njena naloga.

Listnica uredništva.

Apače. Vaši dopisi so preosebni. Stvar bom preiskal, da bom o razmerah pri vas imel jasno sliko. Moje stališče je zelo težko. Na svidenje! — **Dopisnikom iz gornjeradg. okraja.** O Samostojni dobivam toliko pisem in obtožb, da mi ni mogoče vseh dokumentov ljudske sodbe objaviti na tako malem prostoru. Storite ob volitvah svojo dolžnost, pa ste jih najlepše obsodili! Pozdravljeni. **Gornja Radgona.** Tiste brezplačne komedije, ki sta jo vpriporila znana dva predstavnika Samostojne pri Kampušu pač ne bomo pozabili. Sicer so pa ti ljudje tako malenkostne važnosti, da je škoda o njih pisati. — **NSS.** Je sicer brez podpisa, vendar, če hočete biti o sličnih lumparijah natančno informirani, čitajte „Jugoslavijo“ in sodite po svoji pameti! Zdravo! — **Ljutomer.** O dirki nismo naprošeni za poročilo, ker se je vodstvu zdelo premalenkostno povabiti „klerikalno“ glasilo na dirko. Drugo pride. — **Sv. Jurij ob Ščavnici.** Poročajte stalno. Vse porabno pride. — **Mladinskimi organizacijam.** Poročajte kratko in jedrnatno brez osebnih napadov in predsodkov. Bliža se čas shodov in novega zdravega dela za blagor ljubljene domovine. Bog živi! — **Križevci, Veržej, Lendava, Orehovci, Središče, Ormož.** Kmetijskemu listu bom sam odgovoril; hvala za prijaznost!! — **P. K. Maribor.** Vaše pismo mi zelo ugaja, odgovorim Vam nanj, ko utegnem. Hvala za prijaznost in oglašite se s kakim prispevkom! — **F. J.** Bomo objavili prihodnjič.

Proda se vinograd

v bližini Gornje Radgone in sicer gospodarska in viničarska hiša, 5 johov goric, 6 johov gozda za posekati, 5 polovnjakov vina letnika 1919 s sodi vred, 11 polovnjakov jabolčnika s sodi vred. Cena 215.000 kron. Vprašati v upravnistvu „M. Straže“.

Proda se lepo posestvo

9 oralov zemlje s poslopi vred. Kupec naj se oglasi pri Antonu Rojko (Kaučič), Spodnja Velka, fara Marija Snežna (Cmurek).

Najdražje prodajaš in ceno kupuješ, če v „Murski Straži“ večkrat oglašuješ!

Naznanilo! Vsem mizarskim mojstrom in sl. občinstvu naznanjam, da sem pričel v Ljutomeru strugarsko (drakšlarsko) obrt

nasproti železne trgovine g. Vilarja. — Tem potom se sl. mizarskim mojstrom in občinstvu najtopleje priporočam za vsa v to stroko spadajoča dela.

Jože Milavc, strugar v Ljutomeru.

Solidno delo! Postrežba točna! Zmerne cene!

20 do 30% ceneje!

manufakturno blago

vsake vrste, najboljše kakovosti in najlepši izbrani vzorci, židane, perkalnate, delenaste in vsake vrste naglavne rute,

čevlje za moške, ženske in otroke, sladkor

kavo žgano in surovo,

riž,

milo,

sol,

moko,

otrobe,

razne poljedelske stroje,

motike,

steklo (šipe za okna)

modro galico,

cement

deske, late, štafelne,

tesan les,

petrolej, čisti, beli,

barve, suhe in oljnate,

umetna gnojila,

katran (teer),

apno,

bencin,

firnež

in sploh vsakovrstne gospodarske, obrtne in kmetijske potrebščine kupiš

20 do 30% ceneje pri

Gospodarski zadrugi v Gornji Radgoni

Molitvenike za birmance

ima v zalogi

knjigarna Panonija v Gornji Radgoni

Kostanjev les kupi

vsako množino

„DRAVA“ lesna industrijska delniška družba Maribor, Aleksandrova c. 51

TISKARNA PANONIJA

F. JEREBIČ IN TOVARIŠI KOMANDITNA DRUŽBA

GORNJA RADGONA

P. n. župnijskim, občinskim, državnim in zasebnim uradom, šolskim vodstvom, trgovcem, društvom vljudno naznanjamo, da imamo v zalogi veliko množino vsakovrstnih pisarniških in šolskih potrebščin, knjig znanstvene, nabožne in leposlovne vsebine, devocijonalij itd. kakor tudi, da prevzememo v tisk in vezavo vse, v omenjene stroke spadajoča dela kakor: lepake, letake, kuverte s firmo, pisemski papir itd. Prodaja na drobno in na debelo. Seznanji in cene naših zalog vsikdar na razpelo.